

Тимчишин Л. С.,

Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів

АНГЛІЦИЗМИ В СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

У статті висвітлюються основні особливості сучасної мовної ситуації в Німеччині та проблема надмірності англомовних запозичень. Досліджено як проходить інтеграція англійських фонетичних, граматичних і лексичних моделей в структуру німецької мови.

Ключові слова: запозичення, англіцизми, інтеграція, англо-американізми, лексика, німецька мова.

В статье освещаются основные особенности современной языковой ситуации в Германии и проблема избыточности англоязычных заимствований. Исследовано как проходит интеграция английских фонетических, грамматических и лексических моделей в структуру немецкого языка.

Ключевые слова: заимствования, англицизмы, интеграция, англо-американизмы, лексика, немецкий язык.

The article highlights the main peculiarities of modern language situation in Germany and the problem of redundancy of English borrowings. The process of the integration of English phonetic, grammatical and lexical patterns in the structure of the German language is researched.

Key words: borrowings, anglicisms, integration, English-American, lexis, German.

Кожна мова перебуває у процесі постійного розвитку. Німецька мова в цьому аспекті пройшла цілу низку етапів і на кожному з них її лексичний склад зазнавав суттєвих змін як під впливом зовнішніх факторів, так і в результаті внутрішніх фонетико-морфологічних процесів. Відомо, що процес оновлення в лексиці проходить постійно шляхом запозичень. Запозичення – це природний процес в історії будь-якої мови і важливе джерело поповнення її лексики. Цей процес є невід’ємною частиною розвитку мови. Але є періоди в розвитку мови, коли процес інтеграції запозичень є особливо інтенсивний. Таким періодом в історії лексики німецької мови стала друга половина ХХ століття, коли в цю мову все більше стали проникати англійські слова. Активне проникнення англійських слів в німецьку мову набуло агресивного характеру [7].

В Німеччині склалася особлива мовна ситуація, обумовлена історичними, політичними і соціальними факторами: післявоєнна окупація країни, реформа освіти, досягнення останніх років в області інформаційних технологій та орієнтованість сучасної ФРН на транснаціональну суспільно-політичну структуру, провідником якої є англійська мова.

Сьогодні важливим фактором, який визначає мовну ситуацію в Німеччині, є засоби масової інформації. Вони виступають як основна рушійна сила в процесі запозичень англіцизмів. Під англіцизмами розуміють вплив різних варіантів англійської мови (американський, британський, канадський, австралійський) на інші мови [8]. Англіцизми появляються не тільки у всіх сферах мовної системи, тобто у фонетиці, морфології, синтаксисі, але і на всіх мовних рівнях як у літературній, так і у повсякденній мові та у сленгу.

Проведений лінгвістами Університету м. Бамберг аналіз на матеріалах газети “Die Welt” показав, що за 10 років (1994-2004) значно збільшилось вживання англіцизмів в німецькій мові: іменників та дієслів – у два рази, щодо прикметників, то їх кількість збільшувалась, але вони швидко відмирили [6]. За даними німецьких лінгвістів, загальна кількість англо-американизмів, які існують сьогодні в німецькій мові, складає близько 6000 слів [8]. Вчені вважають, що з погляду історії мови цей процес є черговою хвилею масового запозичення іншомовної лексики в німецьку мову після запозичень з британського варіанта англійської мови на початку ХХ ст., таких як *Dandy, fair, allright, Smoking, Picknick* [10].

У результаті проведеного аналізу матеріалів німецької преси, науково-популярних видань, рекламних проспектів, інформаційних брошур, тощо було виявлено, що англіцизми вживаються у всіх сферах життя, але особливо активно це відбувається в галузі економіки (*Merchandising, Foundation, Cognate identity*), техніки (*Display, Mouse, E-Mail, Online, Chip, Software, Laptop*), засобів масової інформації (*News, Design, Insider, Show, Image, Message, Interview*), моди (*Blazer, Cardigan, Fashion, Dress, Jeans*), політики (*Political Correctness, Hardliner, Pairing, Peacekeeping*), спорту (*Fan, Match, Freestyle, Penalty, Sprint, Snowboard, Trainer*), культури (*Bestseller, Casting, Dancing, Superstar*), музики (*Popmusic, Hip-Hop, Jazz, Pop, Rap, Song*), кулінарії (*Hamburger, Cheeseburger, Fast Food, Cracker, Hot-dog*), косметики (*Cleanser, Hair-Shampoo, Makeup, Body-Lotion*). Ці сфери зазнають великого термінологічного впливу, оскільки виникають нові терміни на основі нових технологій, в основному із США [1]. Такі слова як *Scanner, Computer, DVD, SMS* вже давно увійшли до повсякденного вжитку і ніхто не задумується, чи вживати складні і багатослівні німецькі слова як наприклад: *Lichtabtaster* чи англійське запозичення “Scanner”, *digitale, vielseitig Scheibe* чи “DVD” [10]. Т. В. Адорно зауважив, що краще використовувати іноземні слова там, де неможливий з яких-небудь причин дослівний переклад [5].

Необхідно зазначити, що велика кількість англійських слів має багато значень і часто той чи інший англіцизм переходить в німецьку мову, зберігаючи тільки одне із них, наприклад: слово *event* перейшло в німецьку мову як *das Event* тільки в значенні “захід” (*erregende Veranstaltung*), а не в значенні “подія” (*das Ereignis*), “випадок” (*der Fall*).

Крім того, існує поняття “псевдоангліцизми” (“Pseudo-Englisch”) – це запозичення, які утворились з англомовних складових частин, але в німецькому мовному просторі вживаються в іншому значенні. Відомий приклад такого псевдоангліцизму: в німецькій мові вживається іменник *das Handy* (*мобільний телефон*), а в

англійській мові це прикметник і означає *зручний, практичний*, слово *der Twen* (*особа, якій виповнилось вже 19, але ще не досягла 30 років*) в такому значенні не існує в англійській мові.

Вчені намагаються вяснити причини такого масштабного проникнення англійських слів в німецьку мову. Найважливіші мотиви загального вживання англіцизмів в німецькій мові узагальнені таким чином:

1. Фактор економії мови. Поява великої кількості англо-американізмів, які мають еквівалент в мові-реципієнті зумовлена компактною формою англійського слова або його престижністю. Наприклад, *das Joint Venture* – *ein gemeinsames Unternehmen* (*спільне підприємство*), *das Team* – *die Mannschaft* (*команда, колектив*), *der Pool* – *das Schwimmbecken* (*плавальний басейн*), *der Fan* – *begeisterter Anhänger* (*фанат*) [4]. Крім того, широко вживаються скорочення та аббревіатури: *Hi-Fi* (*High Fidelity*), *AIDS* (*Acquired Immune Deficiency Syndrome*), *LP* (*Long Playing*), *Motel* (*Motor + Hotel*), *Pop* (*populär*), *VIP* (*Very Important Person*), *Strip* (*Striptease*), *Deo* (*deodorant*).

2. Професійні запозичення та диференціація. Англіцизми служать у багатьох сферах, як фаховими, так і науковими засобами взаєморозуміння і надають нові можливості для нових семантичних диференціацій, наприклад, в музиці: *Schlager, Lied* → *Song, Hit, Evergreen* (*Schlager, der lange Zeit beliebt ist*), *Oldie* (*alter, beliebter Schlager*).

3. Способи висловлювання та експресія. Англіцизми виступають часто в ролі синонімів німецьких слів і можуть вживатися для підсилення висловлювання, наприклад: *Killer* = *bezahlter Mörder*, *Shopping* = *Einkaufsbummel*.

4. Фактор престижності. Англіцизми в деяких випадках мають перед німецькими синонімами перевагу, тому що надають особі певної соціальної характеристики. За допомогою таких запозичень людина стверджує свій культурний і суспільний авторитет. Саме цей фактор найбільше впливає на вибір носіями мови того чи іншого слова для висловлювання. Тим самим підкреслюється рівень інформативності про нове та сучасне. Крім того, завдяки англіцизмам може асоціюватися позитивне або нейтральне відношення до особи або предмета, наприклад, *Teenager* замість *Backfisch*, *Hobby* замість *Steckenpferd* [3].

5. Легка інтеграція. Англійська та німецька мови належать до германської мовної групи, а це означає, що вони мають однакову структуру, яка полегшує інтеграцію англійських слів в німецьку мовну систему.

6. Англійська мова – світова мова. Запозичення англіцизмів в німецьку мову детермінується такими чинниками, як значний політичний та економічний авторитет США на міжнародній арені та особливим статусом англійської мови як мови міжнародного спілкування [2].

Вплив англійської мови може проявлятися безпосередньо у фонетиці, граматиці та лексиці. Треба зазначити, що в німецькій фонетичній системі появились звуки та звукосполучення, які зовсім для неї не типові. Наприклад, звук [dʒ] – *Job* [dʒɔb], *Jeans* [dʒi:ns], *Jeep* [dʒip]; звук [ʃ] на початку слова – *Chip* [tʃip], *Check-in* [tʃek in]; звукосполучень [sp] та [st] – *Speaker* [spi:kə], *Star* [sta:], *Spray* [sprei] [9].

Крім того, англійська мова досить проста порівняно з німецькою у сфері граматики. В німецьку мову входять в основному частини мови, такі як іменники, дієслова та прикметники. Онімечення англійських запозичень починається з того, що іменники отримують граматичний рід, наприклад: *der Boom*, *die Hotline*, *das Gangway*. При утворенні множини іменники отримують англійське закінчення “-s”: *die Songs*, *die Bands*. Іменники жіночого роду можуть бути модифіковані із закінченням “-in” (множина: “-innen”): *die Raverin*, *die Punkerin*, *die Babysitterin*.

Складені слова в сучасній німецькій мові являються надзвичайно продуктивним способом поповнення лексичного складу. На це вказує також велика кількість англо-американізмів, які входять до складу цих лексичних одиниць. Потрібно зазначити, що запозичені складені слова бувають: **одномовними** – основне та визначальне слово англійського походження, наприклад: *das Skateboard* (*скейтборд*), *der Eurocity* (*швидкий потяг в європейській залізничній мережі*), *der Ladykiller* (*улюбленець жінок, донжуан*), *die Lovestory* (*історія кохання*) та **змішаними** – складні слова, де одна з лексем – англійського походження, а друга – німецького: *die Chartermaschine* (*літак, який виконує чартерний рейс*), *der Fitnessraum* (*спортзал з тренажерами для занять фізкультурною, туризмом*), *das Recyclingpapier* (*папір, виготовлений з вторинної сировини*), *die Teenager-Sprache* (*молодіжний жаргон*), *der Non-Stop-Flug* (*прямий рейс*), *der Gun-Täter* (*озброєний злочинець*) [3].

Запозичені дієслова можуть отримувати згідно німецької граматики закінчення інфінітиву “-en, -n”, наприклад: *to check* → *checken*, *to beam* → *beamen*, *to load* → *loaden*, *to manage* → *managen*. При утворенні партиципу II запозичені дієслова отримують не тільки префікс “ge-” і закінчення “-t”, але й змішане написання “ge-(e)d”: *getuned, geouted*, наприклад: *Ich habe dir gestern ge(e)mailt*. Слово *g(e)mailt* поєднує ознаки англійської та німецької мови. Наведений приклад є підтвердженням появи такого поняття як *Denglisch* – *Deutsch* і *Englisch* (німецька і англійська мови). Це явище демонструє інтеграцію в німецьку мову англійських слів, і, таким чином, розширюється та збагачується німецький вокабуляр. Досить часто зустрічаються модифіковані дієслова через додавання префіксів: *ausflippen* від *flip out*, *verchecken* від *to check*, *abrocken* від *to rock*, *antesten* від *to test*. Як видно з наведених прикладів, у структурному плані запозичення англіцизмів відбувається як на рівні окремих лексем, так і на рівні словосполучень.

Отже, проаналізований матеріал дозволяє зробити висновок, що запозичені англійські слова у системі німецької мови отримують нове оформлення, зазнають повної інтеграції, що являє собою комплексний процес, який охоплює всі сторони існування і розвитку слів у мові. Вибір таких лексичних засобів передбачає обізнаність користувачів у сфері англійської мови, що є можливим за умов сучасної інтернаціоналізації суспільного життя та масової двомовності. Запозичення англійської лексики має велике значення не лише для кількісного збагачення словника, але й викликає певні якісні зміни в його структурі.

Література:

1. Денисова Ю. Н. Английские заимствования в немецких рекламных текстах / Ю. Н. Денисова, Е. В. Корнева. – Воронеж : ВГТУ, 2000. –112 с.
2. Коломієць К. М. Новітні запозичення з англійської мови в німецькій суспільно-політичній лексиці // Вісник Запорізького державного університету – 2002. – № 2. – С. 12-19.
3. Омельченко М. С. Классификация англо-американских заимствований в немецком языке / М. С. Омельченко // Вестник Брянского государственного университета. – 2010. – № 3. – С. 42-51.
4. Розен Е. В. На пороге 21 века. Новые слова и словосочетания в немецком языке. – М. : Менеджер, 2000. – С. 165.
5. Adorno Theodor W. Wörter aus Fremde. // Theodor W. Adorno // in: P. Braun. Fremdwort-Diskussion. – München, –2009. – S. 89.
6. Burmasova Svetlana Empirische Untersuchung der Anglizismen im Deutschen/ Svetlana Burmasova // in: Beiträge zur Linguistik, Band 2, University of Bamberg Press. – Bamberg, 2010. – S. 225.
7. Fink Hermann Echt cool-Überlegungen zur Amerikanisierung der Allgemein- und Jugendsprache in der Bundesrepublik Deutschland / Hermann Fink // in: Deutsch global. Neue Medien Herausforderung für die Deutsche Sprache von Hilmar Hoffman (Hg), – Koln: du Mont, 2000. – S. 56.
8. Gentner Markus Integrationen des Englischen in die deutsche Sprache/ Markus Gentner. – München, GRIN Verlag GmbH, 2002. – S.142.
9. Meurer Christoph Anglizismen im DaF-Unterricht? Phänomen, Probleme und Möglichkeiten zur praktischen Erarbeitung./ Christoph Meurer// in: Deutsch als Fremdsprache. – 2008. – № 4. – S. 228-232.
10. Winke Helmut Akademie für Sprache: Anglizismen keine Bedrohung für Deutsch. / Helmut Winke // Frankfurter Allgemeine Zeitung. – 2009. – № 11.
11. Neues grosses Wörterbuch. Fremdwörter mit den neuen Schreibweisen und Regeln der modernen deutschen Sprache//– Sonderausgabe. – ISBN 3-8174-5258-6.